

Het verplanten van een iep in Utrecht. Door grote bomen te verplanten, profiteer je meteen van de ecosysteemdiensten, zoals schaduw, van een volwassen boom.

Is verplanten een manier om op 30% kroonbedekking te komen?

Bomen bieden verkoeling in de stad door verdamping en vooral door het geven van schaduw. Steeds meer gemeenten streven dan ook naar de 30% boomkroonbedekking uit de 3-30-300-vuistregel van Cecil Konijnendijk. Uit metingen blijkt echter dat het percentage boomkroonbedekking het afgelopen jaar juist afgenomen is. Zou vaker verplanten in plaats van kappen van volwassen bomen kunnen helpen de steden te koelen?

TEKST Peter Bennink FOTO'S Nationale Bomenbank en Hans Kaljee

Eerst investeer je veertig of vijftig jaar lang geld, tijd en moeite om bomen zo groot mogelijk te krijgen en vervolgens zaag je ze om als ze in de weg staan. Dat is hoe het in de praktijk vaak werkt." Dirk Doornenbal is algemeen directeur van Nationale Bomenbank. Hij maakt er al 28 jaar werk van om volwassen bomen te behouden door ze te verplanten.

Het duurt decennia voordat een boom zijn volledige potentieel ontplooit en zijn maximale bijdrage levert aan ecosysteemdiensten. In al die decennia gebeurt er van alles in de bebouwde omgeving. Wegen worden geherprofileerd, riolen vervangen en er verschijnen nieuwe gebouwen. Veelal wordt bij zulke ruimtelijke plannen wel een Boom Effect Analyse (BEA) gemaakt. Daarbij is het uitgangspunt in eerste instantie behoud van de bomen. Mocht dat niet gaan, dan kan de optie verplanten op tafel komen.

Hoewel het gezegde luidt: 'Oude bomen moet men niet verplanten', is de ervaring van

Dirk Doornenbal van Nationale Bomenbank dat dat vaak prima kan.

"Eigenlijk is er geen boom die je technisch gezien niet kunt verplanten." Er kan veel meer dan mensen in het algemeen denken, volgens de specialist. „Er zijn nogal wat vooroordelen, ook onder vakmensen. Mensen gaan er bijvoorbeeld vanuit dat bomen minstens twee jaar van tevoren moeten worden voorbereid, maar ik denk dat misschien wel 80-90% van de bomen die wij verplanten helemaal niet wordt voorbereid."

Ook wat betreft het sortiment bomen dat kan worden verplant bestaan nogal wat misverstanden, zegt Doornenbal. „Het is niet zo dat je alleen lindes en platanen kunt verplanten. De ene soort gaat weliswaar makkelijker dan de andere, maar dat betekent misschien dat je iets moet aanpassen in de voorbereiding, de grootte van de kluit of de nazorg."

Een derde vooroordeel is volgens Doornenbal dat het verplanten van bomen duur is.

„Als er bijvoorbeeld een team boomverplanters tien of twintig bomen verplant op een goed bereikbare locatie over korte afstand, dan is het verplanten van bomen altijd goedkoper dan omzagen en het planten van nieuwe bomen van dezelfde grootte."

Bomencampings

Iemand die als opdrachtgever veel ervaring heeft met bomen verplanten is Hans Kaljee, senior adviseur bomen bij de gemeente Amsterdam. „Wij laten veel bomen verplanten en dat gaat goed. Bij het herstellen van kademuren bijvoorbeeld, plaatsen we bomen tot ongeveer dertig jaar oud tijdelijk op een van onze bomencampings. Als de werkzaamheden zijn afgerond planten we ze weer terug."

Toch ziet Kaljee het verplanten van bomen niet direct als dé manier om kroonoppervlak in de stad te behouden of vergroten. „Als je bomen wilt gebruiken om de stad te koelen moet je bomen kiezen met brede, transparante kronen,

zodat een groot deel van de straat in de schaduw ligt. Ik zou de zuilvormige en traaggroeiende bomen, zoals *Pyrus calleryana* 'Chanticleer' of *Fraxinus ornus* 'Obelisk' dan ook uit de landelijke klimaatadaptatietabel (www.bomentabel.nl) halen. En je moet zorgen dat die bomen heel hard kunnen groeien, zodat ze binnen twintig jaar voldoende schaduw geven; de groeiplaats moet dus goed zijn. Je moet ze als het even kan in alle straten planten. Hoe mooi zou het zijn als elke straat of elk plein voor minstens 50% beschaduwde zou zijn door boomkronen? Dat gebeurt veel te weinig, ik was net nog op een parkeerterrein met plek voor makkelijk honderd auto's, maar daar staat dan geen enkele boom."

De beperking van de bijdrage van verplantingen aan het bieden van schaduw in de stad, zit volgens Kaljee vooral in de beperkte aantallen verplante bomen. „Amsterdam verplant relatief veel bomen, maar op het totaal van 300.000 bomen in de stad blijft het marginaal. Daarmee ga je geen maatschappelijke opgaves als hittestress

'80-90% van de bomen die wij verplanten, wordt niet voorbereid'

'In de praktijk kunnen zeven van de tien bomen niet verplant worden'

oplossen." Maar zou het verplanten van bomen ook niet opgeschaald kunnen worden? Om de gemiddelde levensduur van bomen wat omhoog te brengen en te voorkomen dat volwassen bomen sneuvelen?

„Dat klinkt aardig, maar in de praktijk kunnen zeven van de tien bomen in het stedelijk gebied redelijkerwijs helemaal niet verplant worden. Het begint er al mee dat ze een goede conditie moeten hebben; dat hebben veel bomen in de stad eenvoudigweg niet. Daarnaast groeien de wortels meestal ergens waar je ze niet verwacht. Veel bomen hebben een eenzijdig wortelgestel, zijn vergroeid met andere bomen of met kabels en leidingen, ze staan op een plek met een hoge grondwaterstand waardoor er een heel ondiep uitgebreid wortelgestel is. Dan moet je ook nog kunnen manoeuvreren én het moet ook een boomsoort zijn die zich goed laat ver-

planten." Toch is Kaljee niet tegen verplanten. „Bomen behouden door ze te verplanten moet je vooral doen, daar ben ik absoluut een voorstander van. Maar doe het na uitvoerig vooronderzoek waaruit blijkt dat het echt kan. Als er dan geld is, moet je het zeker doen."

Behoud bestaande bomen

„We hebben als gemeente Utrecht het streven om meer volwassen bomen in de stad te krijgen. Het behoud van bestaande bomen is dan ook heel belangrijk. Als er ergens een project is en bomen kunnen niet blijven staan, verplanten we ze dan ook als het kan." Aan het woord is Erik Fidder, senior adviseur bomen bij de gemeente Utrecht.

Dan moeten er wel eerst allerlei vragen beantwoord worden, legt de boomspecialist uit. Ten eerste of de boom verplant kan worden. „In theorie kun je elke boom verplanten, maar je wilt wel dat het de investering waard is. Dus, hoe vitaal is de boom? Hoe zijn de ondergrondse omstandigheden? Is er een redelijke kluit te maken? Om welke boomsoort gaat het en hoe zijn de vooruitzichten na aanplant?"

Vervolgens moet er nog een geschikte locatie gevonden worden. „Het liefst plaats je de boom in hetzelfde project terug, maar een verplante boom heeft een goede groeiplaats nodig, die is niet altijd aanwezig in hetzelfde project of in de buurt."

Vraag en aanbod

„We zijn in Utrecht bezig met het inrichten van een bomencamping, waar verplante bomen tijdelijk gestald kunnen worden. Het voordeel daarvan is dat de nieuwe standplaats niet klaar hoeft te zijn als de boom vrij komt. Je hebt langer de tijd om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen."

Utrecht plant steeds vaker bomen voor een specifieke functie, legt Fidder uit. Verkoeling geven, bijdragen aan de biodiversiteit of het afvangen van fijnstof bijvoorbeeld. „De ene boomsoort is beter voor de ene functie, de andere boomsoort voor de andere. Maar eigenlijk in alle gevallen is een volwassen boom beter dan een jonge boom van de kwekerij."

Ook daarin heeft verplanten dus een meerwaarde volgens Fidder. „En mensen vinden het ook gewoon fantastisch als ze bijvoorbeeld in een nieuwbouwwijk wonen en ze komen 's avonds uit hun werk en er staat ineens een volwassen boom in de straat." <

In de grond van een stadsstraat liggen zoveel kabels en leidingen dat het maken van een goede kluit om een boom te verplanten vaak onmogelijk is.

Foreest Groen Consult BV
Advies - Onderzoek - Beleid - Beheer

Flora 	Fauna 	Bomen
Landschap 	Stedelijk groen 	Biodiversiteit

www.foreestgroenconsult.com | info@foreestgroenconsult.com | 0314 642221

Achterstraat 12, Randwijk
+31(0) 488 49 12 71 | info@mabo.nl | www.mabo.nl

Oude bomen
laten leven.

Duurzaam behoud van monumentale bomen
vraagt om een boomspecifiek beheerplan

Elke monumentale boom heeft een unieke groeiplaats, biomechanische eigenschappen, cultuurhistorische en ecologische waarde. Standaard beheer voldoet niet. Een boomspecifiek beheerplan is daarom essentieel.

Ga naar www.terranostra.nu voor een boomspecifiek beheerplan voor uw monumentale bomen.

terranostra.nu
Bomen laten leven.

**DE MOOISTE BOMEN
KOMEN UIT APELDOORN**

MEER DAN
2000
UNIEKE
BOMEN

 Carpinus betulus Huisgloed Bekijk boom #	 Acer palmatum 'Atropurpureum' Japanse esdoorn Bekijk boom #	 Cornus kousa Japanse Kornoelje Bekijk boom #85	 Acer palmatum 'Garnet' Japanse esdoorn Bekijk boom #1144	 Sequoiadendron giganteum Mammoetboom Bekijk boom #781	 Magnolia stellata 'Rosea' Stermagnolia Bekijk boom #97	 Ginkgo biloba Japanse notenboom Bekijk boom #1427
---	---	--	--	---	--	---

 REGISTREER ALS GROENPROFESSIONAL OP:
tenhoven-bomen.nl/registreren of scan de QR-Code

 Tenhoven-bomen.nl
EXCLUSIVES